

Ikt. sz.: NEB-41/31-2/2018/EL.

EL-1/2018. sz. ülés
(EL-1/2018-2022. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Magyarországi nemzetiségek bizottsága**
Ellenőrző albizottságának
2018. november 21-én, szerdán, 10 óra 07 perckor
az Országgyűlés Irodaháza V. emelet 562. számú tanácstermében
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki bevezető</i>	5
<i>A határozatképesség megállapítása</i>	5
<i>A napirend ismertetése és elfogadása</i>	5
<i>Tájékoztató a nemzetiségi közgyűjtemények helyzetéről</i> <i>Meghívott előadó: Krucsainé Herter Anikó, az Emberi</i> <i>Erőforrások Minisztériuma kulturális ügyekért felelős helyettes</i> <i>államtitkára</i>	5
<i>Krucseiné Herter Anikó hozzászólása</i>	5
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	11
<i>Válaszok</i>	18
<i>Az ülés berekesztése</i>	21

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató a nemzetiségi közgyűjtemények helyzetéről
Meghívott előadó:
Krucsainé Herter Anikó, az Emberi Erőforrások Minisztériuma
kulturális ügyekért felelős helyettes államtitkára
2. Egyebek

Az ülés résztvevői**Az albizottság részéről****Megjelent**

Elnököl: **Alexov Lyubomir** szerb nemzetiségi szószóló, az albizottság elnöke

Paulik Antal szlovák nemzetiségi szószóló, az albizottság alelnöke

Sianos Tamás görög nemzetiségi szószóló

Szolga József horvát nemzetiségi szószóló

Helyettesítési megbízás adott

Szuperák Brigitta ukrán nemzetiségi szószóló Alexov Lyubomir szerb nemzetiségi szószólónak

A Magyarországi nemzetiségek bizottsága részéről

Ritter Imre nemzetiségi képviselő

Kissné Köles Erika szlovén nemzetiségi szószóló

Kreszta Traján román nemzetiségi szószóló

Dr. Rónayné Slaba Ewa Maria lengyel nemzetiségi szószóló

A Magyarországi nemzetiségek bizottsága titkársága részéről

Schweighoffer Anita, a bizottság munkatársa

Meghívott

Krucseiné Herter Anikó, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kulturális ügyekért felelős helyettes államtitkára

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 07 perc)

Elnöki bevezető

ALEXOV LYUBOMIR szerb nemzetiségi szószóló, az albizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A Magyarországi nemzetiségek bizottsága Ellenőrző albizottsága ülését megnyitom. Köszöntöm a megjelent szószólókat, a munkatársakat, a meghívottakat, a sajtó képviselőit, a megjelent érdeklődőket. Külön tisztelettel köszöntöm a napirendünkhöz meghívott előadónkat, Krucsainé Herter Anikó asszonyt, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kulturális ügyekért felelős helyettes államtitkárát és kollégáit.

A határozatképeség megállapítása

A jelenléti ív alapján megállapítom, hogy az albizottságunk határozatképes. Négy fő albizottsági tag személyesen van jelen. Szuperák Brigitta nemzetiségi szószóló helyettesítéssel bízta meg Alexov Lyubomir szerb nemzetiségi szószólót, úgyhogy 4 jelenlévővel - 5 szavazattal - a bizottságunk megkezdheti a mai munkát.

A napirend ismertetése és elfogadása

A napirend elfogadásával szeretnénk folytatni. Annyit szeretnék kiegészítésként a szavazás előtt ismertetni mindenkivel, hogy eredetileg még egy napirendi pontot terveztünk a mai ülésen, a nemzetiségek által érintett felsőoktatás kérdését. Államtitkár urat hívtuk meg, azonban neki a mai időpont sajnos nem felelt meg. Egy következő egyeztetett időpontban azonban mindenképpen visszatérünk, illetve napirendre tűzzük ezt a kérdéskört is, mert úgy gondoljuk, hogy ezen a területen is van miről beszélnünk.

Most szavazunk a napirend elfogadásáról. Aki a kiküldött napirendet elfogadja, kérem, kézfeltartással jelezze! (Szavazás.) Megállapítom, hogy 5 igen szavazattal egyhangúlag az albizottság elfogadta a napirendet.

Tájékoztató a nemzetiségi közgyűjtemények helyzetéről

Meghívott előadó: Krucsainé Herter Anikó, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kulturális ügyekért felelős helyettes államtitkára

Ez alapján az albizottságunk egy napirendet tárgyal. E napirendi pont keretén belül fogjuk meghallgatni helyettes államtitkár asszony beszámolóját, illetve egészen pontosan a tájékoztatóját a nemzetiségi közgyűjtemények helyzetéről. Ezzel át is adnám a szót meghívott előadónknak. Államtitkár asszony!

Krucsainé Herter Anikó hozzászólása

KRUCSAINÉ HERTER ANIKÓ helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Nagyon szépen köszönöm. Nagyon sok szeretettel köszöntök mindenkit. Nagyon nagy megtiszteltetés számomra, hogy itt ma önök előtt adhatok egy részletes tájékoztatót a közgyűjteményi területre vonatkozóan. Engedjék meg, hogy első körben egy általános tájékoztatót adjak, majd a kérdések mentén megválaszoljam azokat a felvetéseket, amelyeket önöktől kaptunk. Amikor a magyarországi nemzetiségi gyűjteményekről beszélünk, általánosságban érdemes elmondani, hogy a magyarországi nemzetiségek tárgyi emlékeinek gyűjtésével a Néprajzi

Múzeum, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum, számos egyházi gyűjtemény, valamint a megyei hatókörű városi múzeumok, területi múzeumok, kiállítóhelyek egyaránt foglalkoznak.

Külön érdemes megemlíteni az úgynevezett nemzetiségi bázisintézményeket, hiszen a kulturális törvény 2013. január 1-jével hatályba lépett módosítása megteremtette a lehetőségét, hogy azok az intézmények, amelyek alapfeladatai körében szerepel a nemzetiségi feladatellátás, vagy amelyeknek állományában nemzetiségi nyelvű vagy nemzetiségre vonatkozó kulturális javak 25 százalékot elérő arányban találhatóak, valamint a közművelődési programjaikban és állandó kiállításában a nemzetiségi kultúrát hangsúlyosan mutatja be, nemzetiségi bázisintézménnyé minősítést kaphassanak és kérjenek.

A számos nemzetiségi gyűjtemény ellenére az elmúlt öt évben mindösszesen öt esetben kérte a fenntartó a muzeális intézménynek ezt a minősítést. Mind az öt esetben települési önkormányzat a fenntartó. A szentgotthárdi Pável Ágoston Helytörténeti és Szlovén Nemzetiségi Gyűjtemény, a Tatai Német Nemzetiségi Kiállítás, a mohácsi Kanizsai Dorottya Múzeum, a bajai Türr István Múzeum, a Heimatmuseum Himes, Német Nemzetiségi Tájház Himesháza. Az országos múzeumok, megyei hatókörű városi múzeumok a gyűjteményük jellegétől függetlenül beépítik a nemzetiségi feladatellátást éves munkatervükbe, a nemzetiségi identitást erősítő programok változó számban, de csaknem valamennyi nagyobb múzeum programstruktúrájában helyet kapnak. 2017-ben az Emberi Erőforrások Minisztériuma saját fenntartású gyűjteményei 176 nemzetiségi identitást erősítő programról számoltak be, melyen közel 15 ezer fő vett részt, a megyei hatókörű városi múzeumok pedig 268 programról és közel 14 ezer főről számoltak be munkajelentésükben.

A legautentikusabb helyszínek ugyanakkor a nemzetiségi tájházak. A magyarországi nemzetiségekhez köthető tájházak több, mint fele a budaörsi Heimatmuseum által koordinált német, míg 25 százaléka szlovák anyagot őrző bemutató intézmény. Természetesen horvát, lakócsai, illetve kópházi horvát tájház; román, Kétegyházi Román Tájház; szerb, szlovén, Kühár Emlékház; roma, Hodászi Roma Tájház és kis nemzetiségi lengyel, ruszin ukrán, örmény kiállítóhelyekről is tudunk. Igaz, ezeknek a száma kisebb. Fenntartójuk legtöbb esetben a helyi önkormányzat, illetve a helyi nemzetiségi önkormányzat. A Szabadtéri Néprajzi Múzeum kiemelt szakmai feladatai között szerepel a tájházak szakmai fejlesztésével, kulturális és turisztikai szerepük erősítésével kapcsolatos módszertani feladatok koordinálása.

A múzeumok bemutatását követően néhány gondolatot szeretnék a könyvtári területről is megosztani önökkel. A könyvtárak feladataikat a nemzetiségi lakosság számára is ellátják, a mindenkit megillető jog érvényesülése érdekében a könyvtári szolgáltatások igénybe vétele, a nyilvános könyvtárak mindenki által használhatók, a helyben nyújtott alapszolgáltatásaik ingyenesek. A települési nyilvános könyvtár fenntartása helyett az önkormányzat a megyei könyvtárral megállapodást köthet, és a tőle igénybe vett könyvtári szolgáltatások fogadására alkalmas könyvtári, információs és közösségi helyet működtethet. Ezeken a helyeken a lakosság számára a szolgáltatást végző megyei könyvtárak a nemzetiségi könyvtári dokumentumok - könyv, újság, folyóirat, CD, DVD -, idegen nyelvű dokumentumok és egyéb könyvtári dokumentumok helyben történő használatát, kölcsönzését és beszerzését is lehetővé teszik. A nemzetiségi

könyvtárat fenntartó nemzetiségi önkormányzat is igénybe veheti a megyei könyvtár szolgáltatásait megállapodás alapján.

A megyei könyvtár a megye egész területére vonatkozóan végzi és szervezi a megye nemzetiséghez tartozó lakosainak könyvtári ellátását. A megyei könyvtár ennek keretében a kistelepülések mellett a nagyközségek és városok könyvtári nemzetiségi ellátásában vesz részt. A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek anyanyelvű könyvtári ellátását az Országos Idegennyelvű Könyvtár koordinálja, a szolgáltatásokat az Országos Idegennyelvű Könyvtár a megyei könyvtárak és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár nyilvános könyvtári rendszerén keresztül biztosítja.

A nemzeti kérdéskör az Országos Idegennyelvű Könyvtár egyik fő gyűjtőköre. Teljességre törekvően gyűjti a magyarországi 13 nemzetiséggel kapcsolatos kiadványokat, a nemzetiségek anyanyelvén vagy magyarul megjelent szépirodalmat, műfordításokat és a róluk szóló szakirodalmat. Szelektálva beszerzi a kisebbségekkel kapcsolatos nemzetközi szakirodalmat magyar nyelven és a nagy világnyelveken, továbbá válogatva gyűjti a határon túli magyarsággal kapcsolatos kiadványokat.

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár építi 1985-től a nemzetiségi adatbázist, amely a kisebbségkutatást és a kisebbségekkel kapcsolatos tájékozódást szolgálja. A könyvtár országos feladata a 13 hivatalosan elismert nemzetiség államilag finanszírozott dokumentumellátásának irányítása. A nemzetiségi dokumentumellátásban részt vesz 19 megyei könyvtár és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. Ennek keretében ajánlójegyzéket készít az anyaországok és a hazai könyvpiac kínálata alapján, a partnerek által megrendelt dokumentumokat beszerzi, nyilvántartja. Az állam éves támogatása 2000 óta az országos gyűjteményfejlesztésre 6 millió forint. Emellett az Országos Idegennyelvű Könyvtár a szakmai, a nemzetiségi könyvtárak számára szakirodalmi tájékoztatást biztosít, a nemzetiségi szervezetekkel és intézményekkel kapcsolatos tanácsadást végez. Jelenleg a 13 nemzetiségi önkormányzat 11 nemzetiségi könyvtárat tart fenn, ebből 3 működik nyilvános könyvtárként és felel meg a kulturális törvényben előírt könyvtári feltételeknek. A nemzetiségi gyűjteményről adatszolgáltató könyvtárak gyűjteménye 19 132 darab.

Most áttérnék az önök által felvetett gondolatokra, és nem feltétlenül abban a sorrendben, ahogy önök ezt kérték, de szeretnék minden kérdésre kitérni és válaszolni. Az első kérdés azon állami fenntartású intézmények listája, amelyek nemzetiségi anyagot kezelnek. A nemzetiségi anyagot kezelő muzeális intézmények listája az Emberi Erőforrások Minisztériuma múzeumi főosztályától bármikor kikérhető, de szem előtt szükséges tartani, hogy az EMMI nem vezet külön nyilvántartást a nemzetiségi anyagot őrző gyűjteményekről. A hatósági nyilvántartásunkból csak azok az intézmények szűrhetők le, amelyeknek a nevében vagy a gyűjtőkörében szerepel valamely nemzetiség neve.

Magyarországon összesen 808 muzeális intézmény működik a mai állapot szerint, ennek mindösszesen 15 százaléka állami fenntartású. A nemzetiségi anyagot őrző muzeális intézmények többsége önkormányzati fenntartású. Amennyiben az albizottság igényli, természetesen tételesen is el tudjuk küldeni a nemzetiségi muzeális intézmények listáját.

A következőkben szeretnék kitérni azokra a felvetésekre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén látjuk megvalósíthatónak, hogy maguk a nemzetiségi önkormányzatok rendelkezhessenek a már meglévő és

rendelkezésre álló nemzetiségi közgyűjteményi anyagok felett, a létrehozandó nemzetiségi közgyűjtemények elhelyezésének kérdése, különös tekintettel a 376/2017. kormányrendeletre és a közgyűjteményi anyagokra vonatkozó kölcsönszerződések megkötése, amely lehetővé teszi az új nemzetiségi intézmények és muzeális értékeket ez idáig kezelő intézmények érdeksérlelmének kiküszöbölését. Erre a három felvetésre egyben válaszolnék. Amennyiben a nemzetiségi önkormányzatok muzeális intézményt szeretnének létrehozni, a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény, valamint a muzeális intézmények működési engedélyéről szóló 376/2017. december 11-i kormányrendeletben rögzített feltételeket kell teljesíteni. *(Ritter Imre megérkezik a bizottsági ülésre.)* Muzeális intézményt bármely jogi és természetes személy alapíthat, tehát nemzetiségi önkormányzat is alapíthat muzeális intézményt. A muzeális intézményre nyilvánítást a törvény által alapított muzeális intézmény kivételével a miniszter által kiadott működési engedély igazolja. Működési engedély akkor adható ki, ha a muzeális intézmény által kezelt javak a kulturális javak körébe tartoznak, és a muzeális intézmény fenntartója biztosítja a folyamatos és rendeltetésszerű működéshez szükséges személyi és tárgyi feltételeket.

Az elhelyezésről tehát a fenntartónak szükséges gondoskodnia. Amennyiben a nemzetiségi önkormányzatok közérdekű muzeális kiállítóhely szakmai besorolással szeretnének muzeális intézményt létesíteni, állandó kiállítás bemutatására alkalmas, vagyonvédelemmel ellátott kiállítóhelyiséget szükséges kialakítani. Az elhelyezés során az állományvédelem szempontjait szem előtt szükséges tartani: a kulturális javak tárolására és kiállítására alkalmas, műtárgyakra káros anyagot nem tartalmazó levegőjű, szabályozott, egyenletes hőmérsékletű, páratartalmú és megvilágítottágú tér, amely a megelőző állományvédelem feladatainak ellátásához szükséges pára-, hő- és fénymérő eszközökkel ellátott, biológiai kártevőktől mentes, és lehetővé teszi a kulturális javak biztonságos megőrzését és mozgatását.

Az épület lehet a fenntartó tulajdonában, de egyéb használati jogcím is megfelel. Az állandó kiállítást november 1-jétől március 31-ig terjedő időszak kivételével hetente legalább három napon át naponta legalább négyórás nyitva tartással kell látogathatóvá tenni. Közművelődési és múzeumpedagógiai szolgáltatásokat kell nyújtani, valamint múzeumi, közművelődési szakember, múzeumpedagógus vagy muzeológus munkakört kell létesíteni. Fontos feladat a kulturális javak nyilvántartásba vétele is.

Ezek azok a minimális feltételek, amelyeket teljesíteni szükséges mind a történeti, néprajzi gyűjtemények, mind pedig a kortárs gyűjtemények bemutatása során. Érdeemes megjegyezni, hogy a kiállítóhely létesítéséhez nem feltétlenül szükséges az EMMI által kiadott működési engedély. Ebben a tekintetben az elnevezés megtévesztő. Az EMMI által kiadott engedély tulajdonképpen egy minősítés. Az adott intézmény teljesíti a jogszabályban előírt feltételeket, ezért muzeális intézménynek minősítjük. Ha a fenntartó nem tudja teljesíteni a fenti követelményeket, kiállítóhelyet tovább működtethet, de nem minősül a jogszabály szerint muzeális intézménynek. Ez egy nagyon fontos kitétel.

Arra is lehetőség van, hogy a már jelenleg is működő intézményeket a helyi vagy országos nemzetiségi önkormányzat fenntartásba vegye. Ebben az esetben a jelenlegi fenntartóval, fenntartókkal szükséges egyeztetni és megállapodni. A létrehozandó intézményekben bemutatásra kerülő

nemzetiségi tárgyi anyag többféle jogcímen vehető a nemzetiségi önkormányzatok kezelésébe, így beszélhetünk kölcsönzésről, letétről, kijelölésről és vagyonkezelői jogok átvételéről. A legáltalánosabban elterjedt megoldás a kölcsönzés. Hasonló ügyekben elsősorban ezt a megoldást javasoljuk, mivel a vagyonkezelői jogok változatlanul hagyásával tudja biztosítani a gyűjtemények bemutatását. Ez a kölcsönző fél, nemzetiségi önkormányzat, nemzetiségi civil szervezet és a kulturális javakat őrző muzeális intézmények közvetlen kapcsolatfelvételét igényli, és a kölcsönszerződést pedig a kulturális törvényben rögzített feltételekkel szükséges elkészíteni. Természetesen a műtárgyak bármiféle jogcímen történő átvételéhez a kulturális javak állományvédelmét, vagyonbiztonságát szolgáló feltételek megteremtését szükséges megoldani.

A többi megoldásról ezen a helyen csak érintőlegesen érdemes szólni, mivel elsősorban a kölcsönzés tudja mind jogi, szakmai és anyagi tekintetben a leghatékonyabban szolgálni a nemzetiségi gyűjtemények bemutatásának ügyét. Úgynevezett múzeumi letétről akkor beszélhetünk, ha a gyűjtemény átadását a kulturális javak biztonságos őrzése teszi szükségessé.

A határozott idejű úgynevezett kijelölés akkor jöhet szóba, ha a kölcsönzésre irányuló tárgyalások nem vezetnek sikerre, és állami tulajdonú műtárgyak bemutatásáról van szó. A kultúráért felelős miniszter állami tulajdonú kulturális javak vagyonkezelésére vonatkozóan is élhet javaslattal, de e tekintetben fontos megjegyezni, hogy a vagyonkezelés jelentős szakmai és anyagi többlet lehet jelent, amit mérlegelni szükséges.

A fenti általános irányelvek mellett fontos hangsúlyozni azt is, hogy minden eset egyedi vizsgálatot és mérlegelést igényel, nincs minden esetre egységesen alkalmazható megvalósítási mód. Emellett azt a szakmai és társadalmi érvet is fontos szem előtt tartani, hogy a nemzetiségi gyűjtemény a helyi közösségek számára éppúgy identitásképző, mint a nemzetiségi közösségek számára. A helyi muzeális intézmények gyűjteményének szerves részét képezik az adott település társadalomtörténetének meghatározó elemei.

Az adott település múltja nem lehet teljes a nemzetiségi anyagok nélkül, ezért a raktárakban őrzött nemzetiségi gyűjtemények bemutatása mindenképp célunk kell hogy legyen, de az adott településről történő végleges elszállítással a muzeális intézmények gyűjteményeiből való teljes kiszakítása nem lehet szakmailag támogatható cél. Bizonyos intézmények esetében a gyűjtemények elszállítása fel sem merülhet, hiszen a gyűjtemény és az épület szoros egységet képez, mint például a nemzetiségi tájházak esetében. E tekintetben javasolható az adott nemzetiséghez tartozó kiállítóhelyek hálózatos együttműködésében gondolkodni, akár egy-egy nemzetiségi bázisintézmény szakmai koordinációja mellett.

A következő kérdéskör az új források, új alapok létrehozásának lehetősége. Fontos megjegyezni, hogy a muzeális intézmények létesítéséhez automatikusan nem jár állami normatív támogatás, az anyagi felelősségvállalás a fenntartóé. A jelenlegi költségvetésben az ágazat működési típusú forrásokkal nem rendelkezik, a muzeális intézmények szakmai fejlesztését célzó pályázati források pedig - Kubinyi Ágoston-program, járasszékhely múzeumok szakmai támogatása - csak települési önkormányzatok számára elérhetők.

Ebből a szempontból megfontolandó, hogy a jelenleg a települési önkormányzatok fenntartásában működő nemzetiségi gyűjtemények vagyonkezelése, fenntartása a települési önkormányzatoknál maradjon, hiszen

az elmúlt években számos önkormányzati fenntartású nemzetiségi kiállítóhely fejlesztése valósulhat meg, Tata, Szentgotthárd, Himesháza, néhány példa, Tótkomlós, Császártöltés. Új alapok létrehozására a mindenkori költségvetés tervezése során van elvi lehetőség.

A jogszabályi előírások értelemszerűen és alapvetően a már meglévő gyűjteményi anyagokra vonatkoznak - erre a kérdéskörre szeretnék válaszolni -, valamint az újszerű és modern kor követelményeinek megfelelő kiállítóterek kialakítására. A muzeális intézmények nemcsak a múlt felé fordulnak, az értékmentés a jelenben is folyamatos, így nincs jogszabályi akadálya annak, hogy a nemzetiségi gyűjtemények kortársképző vagy iparművészeti anyaggal bővüljenek.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a közérdekű muzeális kiállítóhely szakmai besorolású muzeális intézmények nem gyűjthetnek, gyűjteményük csak ajándékozással gyarapodhat. A gyűjtés joga a közérdekű muzeális gyűjteményeket, valamint a múzeumi szakmai besorolású intézményeket illeti meg. A közérdekű muzeális gyűjtemények és múzeumok gyűjteményeiket szerzeményezési szabályzat alapján gyarapítják. Az eljárás során az intézmények megvizsgálják, hogy a felajánlott műtárgy illeszkedik-e az intézmény gyűjtőköréhez, középtávú tudományos stratégiájához, kiállítási és kutatási terveihez, mérlegeli, hogy rendelkezésre áll-e a szükséges raktárkapacitás és pénzügyi háttér.

A működő múzeumok nemzetiségi gyűjteményeiket a fenti tudományos és fenntarthatósági szempontok szerint gyarapítják. Mivel a statisztikai adatszolgáltatás nem kezeli külön a nemzetiségi anyagokat, többségében a néprajzi, a történeti vagy a képzőművészeti szakágban jelennek meg. Pontos statisztikai adatunk nincs arra vonatkozóan, hogy az elmúlt időszakban hogyan gyarapodtak a nemzetiségi gyűjtemények és milyen arányban jelentek meg a kortárs alkotások. Amennyiben muzeális intézményi keretek között tervezik a kortárs művészet bemutatását, ugyanazok az irányadó jogszabályok, mint a történeti profilú nemzetiségi gyűjtemények vonatkozásában. Mindazonáltal a kortárs nemzetiségi anyag bemutatására célszerű lenne egy átfogó vándorkiállítási projekt kidolgozása a Fővárosi Roma Oktatási és Kulturális Központ kortársgyűjteményéből válogatott vándorkiállításhoz hasonlóan.

Végül, de nem utolsósorban a már meglévő összegyűjtött és elérhető nemzetiségi anyagok további sorsára reflektálnék. A településeken kialakított, elsősorban néprajzi könyvtári dokumentációs, archív anyagok feldolgozása, nyilvántartásba vétele az első gondolat. A muzeális intézményekben őrzött kulturális javak nyilvántartásba vétele jogszabályi kötelezettség. A muzeális intézmény a nyilvántartásban nem szereplő kulturális javakat nem őrizhet. A kisebb, muzeológussal nem rendelkező muzeális intézmények külső segítség igénybevételével tudják ellátni ezt a szakmai feladatot. A települési könyvtár és valamennyi könyvtár kötelező feladata a könyvtári dokumentumok nyilvántartása és feldolgozása, a már működő tájházak jogi státuszának rendezése. Ma mintegy 300-350 tájház található a magyarországi tájházak közül, körülbelül 170-180 rendelkezik muzeális intézményi működési engedéllyel. A működési engedéllyel rendelkező tájházak körülbelül 15 százaléka nemzetiségi, többségében német és szlovák tájház.

Amennyiben a tájházak jogi státuszának rendezése alatt tájházak működési engedélyének megszerzését értik, felhívjuk a figyelmüket arra, hogy mint arról fentebb már szó esett, a működési engedély nem feltétele egy

kiállítóhely, tájház működtetésének. Számos olyan kiállítóhely működik, amelynek nincs az EMMI által kiadott működési engedélye, de ez a működését nem érinti hátrányosan. A működési engedély kiadásának, mint fentebb láttuk, számos szakmai feltétele van, ami megterhelheti a fenntartót, például a kötelező szakmai munkakörök létesítése. Ezért minden esetben szükséges a fenntartó teherbíró képességét mérlegelni. A tájházak helyzetének rendezése mindenképpen igényli a Szabadtéri Néprajzi Múzeum, a Magyarországi Tájházak Központi Igazgatóságának szakmai részvételét.

A jelenleg magántulajdonban álló archív és dokumentációs anyag rendezésének kérdésköre a harmadik kérdéskör. A magántulajdonban lévő nemzetiségi archív dokumentációs anyagokról nem rendelkezünk nyilvántartással. Ezen anyagok vonatkozásában nincs hatáskörünk. Elsősorban azok az anyagok kerülhetnek feldolgozásra, amelyeket a tulajdonos valamilyen jogcímen felajánl a muzeális intézményeknek. A magántulajdonban álló anyag feldolgozására jogszabály nem kötelezi az intézmények munkatársait. Ez a folyamat együttműködési megállapodás keretében kivitelezhető, amennyiben az intézmények humánerőforrása ezt lehetővé teszi. Köszönöm megtisztelő figyelmüket, és kérem tájékoztatásom elfogadását.

ELNÖK: Köszönöm szépen helyettes államtitkár asszonynak ezt a nagyon részletes tájékoztatót. Úgy gondolom, az elmondottakból is kiderül, amit mi magunk is éreztünk, hogy nemcsak mi, nemzetiségek nem vezetünk ezekről a dolgokról, vagyis a nemzetiségi közgyűjteményekről nyilvántartást, illetve csak részben tudunk még a saját dolgainkról, ez a szakmai szinteken is egy problémás terület.

Mielőtt átadnám a szót a kollégáknak, hogy szóljanak hozzá, kérdezzenek, a felajánlást szeretném mindjárt jelezni, hogy nagy tisztelettel kérnénk, hogy ha ezt a szűrést önök a programban meg tudják oldani, akkor nagy segítség lenne számunkra és egy kezdő adatbázis mindenképpen a további gondolkodáshoz.

Nem akarok visszaélni az elnöki tiszttel, úgyhogy először átadnám a szót a kollégáknak. *(Jelzésre:)* Paulik Antal szlovák szószóló úr, az albizottságunk alelnöke kért szót.

Kérdések, hozzászólások

PAULIK ANTAL szlovák nemzetiségi szószóló, az albizottság alelnöke: Köszönöm a szót, elnök úr. Én is tisztelettel köszöntöm helyettes államtitkár asszonyt. Valóban, hogy úgy mondjam, tömény és kimerítő áttekintést hallottunk, hála istennek, erről a területről. Szlovákként én nem túl régen a következő dologgal szembesültem. Elhangzott, hogy gyakorlatilag országos nyilvántartás nincs. Az is elhangzott, hogy a 808 működő muzeális intézményből 15 százalék körüli az állami, a többi pedig nagyrészt települési önkormányzati, illetve megyei fenntartású. Az Országos Szlovák Önkormányzat gondolkodik egyfajta országos gyűjtőkörrel rendelkező muzeális intézmény létrehozásában. Ehhez kezdtük el valamikor, talán egy évvel ezelőtt feltérképezni, hogy Magyarország múzeumai milyen szlovák kötődésű vagy szlovákokhoz köthető anyagokkal rendelkeznek. Nagyon hamar rájöttem, hogy az internetes keresés nem minden esetben segít. Azt éreztem, hogy valamikor, pár évvel ezelőtt a múzeumoknak volt valamiféle pályázat, a megyei fenntartású vagy városi fenntartású megyei gyűjtőkörbe

tartozóknak, nem tudom, most éppen hogy hívják ezeket. Tehát a múzeumok internetes megjelenésének a támogatására biztos, hogy volt valami pályázat, mert szinte mindegyiknek van viszonylag jól összerakott honlapja, de ebből gyakorlatilag nagyon elnagyoltan tűnik ki, hogy pontosan mi az, ami az ottani gyűjtemények közül kötődhet például a szlovák nemzetiséghez.

Ez azért érdekes, mert 11 megyében vagyunk jelen, tehát 11 megyei múzeumot kellett volna megnézni. Személyesen elmentem néhányba. Békéscsabát az ember ismeri, a szülővárosának a múzeumát. Ott átépítés volt, most fogják feltölteni újra az állandó kiállításokat, illetve az időszakosokat. Majd meglátjuk, mit tudnak kiállítani. Ott is az az alapvető probléma, hogy rengeteg olyan anyag van, ami nem kerülhetett kiállításra, bár ott van a néprajzi gyűjtemény, a szlovák néprajzi gyűjtemény, amely ilyen szempontból végül is valamilyen szinten hiánypótló. Ami például engem meglepett, hogy Nyíregyházát szlovákok alapították kétszázegynéhány évvel ezelőtt, ehhez képest mondjuk a városi, megyei múzeum nem tartalmaz, nem gyűjt nemzetiségi anyagot, kivéve a Sóstói Szabadtéri Múzeumot, de az néprajzi anyag. Ez egy város történetében fontos lenne, ha az alapítók szlovákok. Egyébként az evangélikus egyházi levéltárban rengeteg szlovák nyelvű anyagot találtam, ami egyébként fent van az interneten. Ez is érdekes, hogy az Evangélikus Egyház meg tudta tenni azt, amit mondjuk egy megyei múzeum nem. Tehát ehhez képest a megyei múzeumban azt mondták, hogy tárgyi emlékek egyáltalán nincsenek, családgűjtemények nincsenek vagy családokhoz köthető, az alapítók családjaihoz, az első városvezetőkhez - mit tudom én, bíró -, tehát a város történetéhez kötődő személyiségeknek kvázi ilyen jellegű gyűjteménye nincsen. A válaszig nem is jutottam el. Ez a két múzeum volt az, amit viszonylag rendszeresen át tudtam nézni.

Elnök úr felvetette, hogy nagyon fontos lenne, hogy legyen valamiféle alapnyilvántartás legalább arról, amiről lehet. Nyilvánvalóan azért kellene, mert módszertanilag egyik nemzetiség sem áll olyan helyzetben - talán a lengyelek kivételével, akik kiharcoltak maguknak egy saját múzeumot, levéltárat, és nyilván elkészítették a hozzá szükséges anyagokat -, nincs szakmailag olyan megalapozott helyzetben vagy olyan program birtokában, amivel össze tudná szedni legalább az interneten megtalálható, nemzetiséghez köthető anyagokat. Ha van egy ilyen adatbázis-kezelő programja mondjuk a minisztériumnak - nem tudom, van-e, még nem próbáltam utánajárni -, akkor azon el lehetne indulni, ha van egyfajta nyilvántartás és már létezik, annak megfelelően a többit össze lehetne gyűjteni.

Mindazonáltal nyilvánvalóan ez lesz a legszűkebb keresztmetszet, hogy szakmailag megalapozott anyagokat szedjük össze, illetve rakjunk össze. Nyilván a szakmai vezető, illetve a szakmai munkatársak hiánya is problémát okozhat, mert ugyan vannak néprajzot végzett muzeológus kollégák, de ők dolgoznak, nem fognak a kedvünkért eltávozni a jelenlegi munkahelyükről.

Köszönöm szépen, egyelőre ez lett volna, illetve van még valami. Elhangzott itt egy mondat, amire felkaptam a fejem. Azt tetszett mondani, hogy 13 nemzetiségről tud az ország, és ebből mindegyiknek van. Azt hiszem, pontosan így hangzott el a mondat, hogy a kisebb közösségek gyűjteményeiről is tudunk és az örmény, ukrán is elhangzott. Én magam nem tudok erről. Ha létezik ilyen, akkor köszönöm, ha megemlítené pontosan, konkrétan. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm Paulik szószóló úrnak. Kíván-e még valaki szólni? *(Jelzésre:)* Szolga József horvát szószóló úr!

SZOLGA JÓZSEF horvát nemzetiségi szószóló: Elnök úr, köszönöm a szót. Köszöntöm helyettes államtitkár asszonyt. Egy-két gondolathoz kapcsolódnék. A bázisintézménnyel kapcsolatban elhangzott a Mohácsi Múzeum, mint kiemelt bázisintézmény. Én csak arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy egy-két probléma felmerült a nemzetiségi közösség részéről, tehát ha bázisintézményként van minősítve, akkor szerintem az emberi erőforrásoknál is figyelembe kellene venni, hogy lehetőleg nemzetiségi szakember kerüljön alkalmazásra. Nekünk ebből volt problémánk: jelentkezett oda nemzetiségi származású és megfelelő végzettségű személy, de valahogy nem sikerült a múzeum állományába bekerülnie. Több gond merült fel, amikor nemzetiségi önkormányzat, konkrétan a horvát önkormányzat időszaki kiállítást próbált szervezni egy másik településen, olyan félmillió áron kölcsönözték volna ki a kiállítási tárgyakat. A kérdés az, hogy jó, ha raktáron vannak, illetve azt a nagyközönség, a közösség meg tudja ismerni, mert egy helyi nemzetiségi önkormányzat költségvetésében egy félmillió tétel nem kis összeg a finanszírozást ismerve.

A másik azzal a felvetésével kapcsolatos, hogy továbbra is a helyi önkormányzatoknál maradjanak esetleg a kiállítóhelyek vagy a muzeális intézmények, mert csak így juthatnak fejlesztési forráshoz. Szerintem ez nem teljesen szerencsés a nemzetiségi önkormányzatok szempontjából, mert ugyanahhoz az alrendszerhez tartoznak, tehát ezt is valahogy fel kéne szabadítani. Amennyiben egy helyi nemzetiségi önkormányzat át akarna venni egy ilyen muzeális kiállítóhelyet vagy netalántán az országos önkormányzatok, így akkor egyből lényegében ki van zárva a fejlesztési forrásokból.

Még egy kérdésem lenne. Elhangzott, hogy csak közgyűjtemény végezhet gyűjtést. Ezt valahogy pontosítani kellene. Ez azt jelenti, hogy mint országos önkormányzat fenntartásában lévő kiállítóhely, esetleg nem is vásárolhat, vagy pedig valahogy meg kell pántlikázni, mert az hangzott el, hogy ajándékba kaphat, gyűjteni nem gyűjthet. Vásárolni vásárolhat-e, ha van neki erre fenntartó által elkülönített pénzüsszege? Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm horvát szószóló kollégának. *(Jelzésre:)* Kissné Köles Erika szlovén szószóló kért szót.

KISSNÉ KÖLES ERIKA szlovén nemzetiségi szószóló: Tisztelettel köszöntöm az albizottság tagjait, helyettes államtitkár asszonyt. Nekem is hasonló típusú kérdéseim lennének, elsősorban például a nemzetiségi közgyűjtemények listájának a nyilvánosságához szeretném hozzátenni adalékul, hogy nagyon sok esetben keresnek nálunk kutatók vagy szimplán érdeklődők ilyesmit, és ez nem áll rendelkezésre. Feltétlenül fontosnak tartanám, hogy ilyennel rendelkezünk mi is, illetve rendelkezzen úgymond az ország. Felsőszölnökön a már említett Kúhár Emlékházban vagy szlovén tájházban egy kutatható levéltári anyag van. Hogy kutathatóvá váljék, körülbelül két év munkája fekszik benne, és pillanatnyilag nem nagyon tudnak róla. Ha egy adatbázisban megjelenik mint olyan, akkor minden bizonnyal a köz számára is használttá válik, ami a mi érdekünk is lenne nyilván.

A másik kérdésem a következő. Szomorúan hallottam, hogy a közgyűjtemények létesítéséhez meglehetősen kevés költségvetési fejlesztési

forrás áll rendelkezésre. Egészen konkrét esetet fogok most mondani, de nyilván a konkrét esetekből szoktunk általánosokat levezetni. Szentgotthárdon évtizedek óta működik egy nemzetközi művésztelep alapvetően szlovén és magyar képzőművészek részvételével. Ez egyébként egy határon átnyúló, szlovén-magyar muravidéki magyarokkal közös úton indult projekt. Számos jelentős, szép, értékes alkotás született, ami most egy padláson fekszik, illetve nem fekszik, mert nyilván az állagmegóvásra és minden egyébre figyelnek.

Nagyon szeretnénk egy állandó kiállítást ebből az anyagból. Nagyon szeretnénk, ha ehhez az állandó kiállításhoz valamilyen úton-módon központi forrásból pénzhez juthatna mondjuk a fenntartó város, mert a nemzetiségi önkormányzat fenntartásába ez nem férne bele, és minden bizonnyal azokat a feltételeket, amelyek ilyen létesítmény létesítéséhez szükségesek - háromszor négyórás nyitva tartás és hasonlók -, olyan módon tudnánk megoldani, ha Szentgotthárd városa például, mint tulajdonos, kézbe venné. Szeretném megkérdezni, hogy ha nincsen központi forrás, mint olyan, akkor van-e olyan pályázati lehetőség, amellyel egy ilyen állandó kiállítás létrehozásához minden egyéb háttérrel, konkrétan a kiállított tér megvásárlását vagy adott esetben felújítását meg lehetne próbálni, vagy egyáltalán ez esélytelen. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szlovén szószóló asszonynak. *(Jelzésre:)* Lengyel szószóló asszony kért szót. Parancsoljon!

DR. RÓNAYNÉ SLABA EWA MARIA lengyel nemzetiségi szószóló: Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Üdvözlök mindenkit. Nekem a következő kérdésem lenne. Tavaly volt 300 éve, amikor Magyarország területére jöttek a lengyel gorálok, akik Derenk faluban éltek. Derenk az Aggtelei Nemzeti Park területén található. Horthy ideje alatt kitelepítették őket, Derenk jelenleg csak romfalu. Kiderült például, hogy a térképen nincsen se temető bejegyezve, se kápolna. Bármit is szeretnénk ott csinálni - nekünk fontos ez a hely, ez nekünk nyilvánított történelmi helyünk -, semmihez nincs jogunk. Jelenleg csak használati jogunk van, ami azt jelenti, hogy évente meg tudjuk szervezni a derenki búcsút. De bármit szeretnénk ott tenni, akár egy kapavágást, vagy rendbe rakni a temetőt, nem lehet. Sőt, a temető nincs is bejegyezve a földhivatalban.

Mi már elkezdjük az ilyen jellegű munkát, tehát felmérte egy mérnök, hogy mi van ott, és melyik ez a terület. Nem az egész falu tekintetében szeretnénk kérni a kezelési jogot, csak egy részére vonatkozóan. Csak most az a kérdés, hogy hova kell fordulnunk, kitől lehet segítséget kérni, egyáltalán lehetséges-e megkapni a kezelési jogot, mert ez nekünk nagyon fontos. Ha nem kapunk kezelési jogot és tovább marad ez a helyzet, ami most van, akkor attól félünk, hogy pár év múlva ezek a házmaradványok, az iskolaépület-maradvány teljesen tönkre fog menni. Annyi jogunk sincs, hogy például a temetőben a fakereszteket kicseréljük. Ezeket időnként ki kellene cserélni. Mindenhez engedélyt kell kérni. Milyen módon lehetne kezelési jogot kapni? Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm Rónayné Slava Ewa lengyel szószóló asszonynak. *(Jelzésre:)* Ritter Imre német nemzetiségi képviselő úr kért szót.

RITTER IMRE nemzetiségi képviselő: Köszönöm szépen, és elnézést kérek, hogy késve jöttem, de a parlamentben költségvetési bizottsági ülés volt, onnan jöttem át. Elnézést, ha esetleg olyat mondok, ami korábban elhangzott, hiszen az elején nem voltam itt. Csak a német nemzetiségi tájházakról, gyűjteményekről szeretnék mondani egy-két dolgot. Azt már másfél-két évtizede éreztük, hogy valamit el kell kezdeni, mert nagyon sok helyen különböző módon szerveződtek, kerültek gyűjtésre anyagok, de ennek semmilyen központi közös rendező elve, segítése se pályázati, se szakmai, se egyéb szempontból nem volt. Ezért mi már közel 15 évvel ezelőtt az Országos Német Önkormányzattal, a Budaörsi Német Önkormányzattal és Budaörs települési önkormányzatával létrehoztunk a budaörsi Heimatmuseumban egy német tájházat és a gyűjtemények országos információs központját, és próbáltuk ezáltal szakmai, jogi és minden egyéb szempontból segíteni és összeszedni a német gyűjteményeket.

Egy mondatban azt tudom mondani, hogy az alapvető gond - ami néhány év alatt egyértelműen kijött - az, hogy nem tudják a gyűjtemények, a tájházak átlépni azt a küszöböt, hogy hivatalosan bejegyzett, kincstári számmal rendelkező intézményként tudjanak működni. Ehhez az szükséges - teljesen jogosan -, hogy legyen egy előírás szerinti teljes leltári nyilvántartásuk, adott nyitva tartás, adott foglalkoztatás. Ennek olyan pénzügyi, finanszírozási háttere van, ami a legtöbb esetben nincsen meg. Innen kezdve általában megáll a továbblépés lehetősége.

Mivel valóban nincsenek pályázati lehetőségek, ezért a helyi nemzetiségi önkormányzatok által átvett köznevelési intézményekre 2017-ben tudtunk először egy kiegészítő támogatást biztosítani, akkor még 80 millió forinttal, 2018-ban ez meg lett emelve 270 millióra, és ebbe már be lettek vonva a helyi nemzetiségi önkormányzatok által átvett, hivatalosan bejegyzett, kincstári számmal rendelkező tájházak, gyűjtemények is. Ebből összesen hat volt idén tavasszal, de ez csak egy nagyon kis része. Itt tudtunk adni ennek keretében támogatást a fenntartó német önkormányzatnak, és tudtunk adni támogatást a fenntartott kulturális intézménynek, gyűjteménynek, tájháznak is. De az a probléma a gyűjtemények és a nem bejegyzett tájházak esetében, hogy ha nincs bejegyzett kincstári száma, nem tudjuk belevenni a különböző támogatási vagy pályázati lehetőségekbe, mert jogilag nem lehet megoldani.

A másik, amit Lyubomir elnök úr is felvetett - és ez nemcsak a kulturális intézményekre, hanem a köznevelési és minden másra vonatkozik -, hogy újra kell gondolni a támogatási rendszernek azt a részét, hogy most már öt-hat éve a nemzetiségi önkormányzatok, nemcsak az országosak, hanem a helyi nemzetiségi önkormányzatok is szerencsére átvesznek fenntartói jogokat kulturális, köznevelési, egyéb intézményekre, nemcsak a fenntartói jogokat, hanem ehhez kapcsolódóan a vagyonkezelői jogot is. Tehát államtól átvett feladatot látnak el, és minden olyan pályázatot - ami települési önkormányzatnak ilyen típusú feladatokra van - automatikusan ki kellene terjeszteni az ugyanezen feladatot ellátó helyi vagy országos nemzetiségi önkormányzatokra is. Több pályázatkirásnál még mindig az van, hogy önkormányzatnál csak a települési, megyei önkormányzatokra gondolnak, a helyi nemzetiségi önkormányzatokra nem, holott pont ugyanazt a feladatot látják el.

Csak egy példát hadd mondjak! A budaörsi Heimatmuseumot most már talán 16 vagy 17 éve vettük át. Előtte magánszemélyek tényleg nagyon lelkesen komoly anyagot gyűjtöttek össze. A települési önkormányzat

fenntartásában volt, azt hiszem, havi 4 napos részmunkaidőben egy emberrel. Azt tudom mondani, hogy amikor átvettük, olyan állapot volt, hogy körülbelül tíz éve nemhogy festés vagy egyéb nem volt, hanem ugyanúgy állt minden berakott anyag, a kékfestőruhának az ablak felőli oldala már totálisan fehér volt tíz év alatt, úgy kifakult. A pincében 1,80 méter magas víz állt a pincében, az egész hátsó rész életveszélyes volt. Amikor átvettük kőkemény küzdelemben, az ombudsmant bevonva - akkor még önálló nemzetiségi ombudsman volt -, mindent megmozgattunk azért, hogy az önkormányzattól megfelelő támogatással tudjuk átvenni, mert különben ugyanolyan bezárt és előbb-utóbb enyészetté váló gyűjtemény lett volna. Ehhez képest most ott tartunk, hogy tavaly és idén teljesen fel lett újítva az egész a pincétől a padlásig, és éppen az év tájháza is lett.

Azt gondolom, nem lehet elvárni azt, hogy a települési önkormányzatok fogják az adott településen élő bármelyik nemzetiség gyűjteményét olyan lelkiismeretességgel és úgy kezelni, ahogy azt az adott nemzetiség kellene hogy tegye. Főleg a szlovákoknak és nekünk, ahol a legtöbb pályázat és gyűjtemény van, egyrészt azt gondolom, át kell gondolni azt, hogy hosszú távon hogyan lehet ezeket megmenteni. Egyrészt minden településnek az adott település saját gyűjteménye a legfontosabb, mert az ő nagymamájának, dédnagypapájának az ágya meg a könyvei és az egyéb eszközei vannak ott. Ezért lehetőség szerint minden gyűjteményt, amíg ott érdemi nemzetiség van, ott kell hagyni és ott megőrizni, ahol van. Ugyanakkor azzal is számolnunk kell, hogy lesznek olyan települések, ahol sajnos a demográfiai változások, az élet változásai, elköltözés és minden miatt nem lesz már olyan nemzetiségi háttér, ahol ezt meg tudják csinálni, főleg egy kistelepülésen. Ezeket időben még meg kell menteni, tehát kell majd olyan központi vagy kiemelt múzeum és gyűjtemény is, ahol azon települések értékes anyagait szedjük össze és tartjuk meg a jövőnek, ahol ezt az adott településen lévő lakosság már nem tudja megcsinálni.

A magam részéről egyrészt azt kérném, hogy minden pályázatnál a helyi és az országos nemzetiségi önkormányzatok ugyanúgy legyenek benne, mint ahogy adott esetben a települési önkormányzatok.

A másik oldalról mi is át kell gondoljuk, hogy ami nemzetiségi kereteket tudunk biztosítani, azokból esetleg nemcsak a bejegyzett, hanem épp a bejegyzést és az intézményként való elindulást próbáljuk meg segíteni és azon átlendíteni. Lehet, hogy a törvényi háttéren is kéne a nemzetiségi gyűjtemények szempontjából valamelyest enyhíteni, hiszen ezek a gyűjtemények és tájházak nem a szó klasszikus értelmében vett múzeumok, hanem speciális nemzetiségi feladatokat látnak el, és nemzetiségi értékeket próbálnak megőrizni. Lehet, hogy egy köztes, anyagi és egyéb szempontból könnyebben megúgorható és életszerűbb átmeneti szabályozást, illetve lehetőséget kellene biztosítani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük képviselő úrnak. *(Jelzésre:)* Kreszta Traján román szószóló kért szót.

KRESZTA TRAJÁN román nemzetiségi szószóló: Köszönöm a szót, elnök úr. Nagy tisztelettel köszöntöm helyettes államtitkár asszonyt. Elhangzott itt a valamikori Kétegyházi Román Tájház, amit tulajdonképpen az országos önkormányzat annak idején megvásárolt a települési önkormányzattól. Az előttem hozzászólók már érintették azokat a kérdéseket,

példának okáért hogy ez egy nádtetejű ház, egy igazi, hogy mondjam, falusi ház, amit nagyon nehéz karbantartani, azt is megmondom, hogy miért. Egyébként tagjai vagyunk a Tájházzövetségnek, csak egy gond van, hogy ennek a háznak a hátulja, az eleje tapasztva van. Ma már olyan problémákkal is küszködünk, hogy nincs is, aki ezt a munkát elvégezze. Komoly tapasztalat kell ahhoz, hogy milyen föld, milyen törek, mi minden legyen ebben az anyagban, hogy ezt az épületet ilyen módon karban lehessen tartani. Ráadásul kétévenként szükség volt arra, hogy valamilyen úton-módon olyan állapotba hozzuk, ha oda látogatók jönnek, márpedig jönnek látogatók. Működtetésre az országos önkormányzat átadta a Dokumentációs és Információs Központnak. Ők biztosítanak egy személyt arra az alkalomra, ha osztályok vagy más egyéb érdeklődő van, aki ezt a tájházat megnézi. Egyébként az ott összegyűjtött nagyon értékes tárgyak mind a békéscsabai Munkácsy Múzeum által nyilvántartott listán szerepelnek. Tehát valamilyen megoldás nyilvánvalóan kellene - mint nemzetiségi múzeumoknak -, erre szeretnénk felhívni a figyelmet, valamilyen pályázati lehetőséget kellene ezekhez biztosítani. Egyrészt azért is, mert ha ez így van, ahogy helyettes államtitkár asszony is elmondta - nyitva tartás és más egyéb -, akkor erre valamilyen módon személyzetet is kellene biztosítani és anyagi forrást. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen. *(Jelzésre:)* Sianos Tamás görög nemzetiségi szószóló kap szót.

SIANOS TAMÁS görög nemzetiségi szószóló: Köszönöm szépen a szót. Üdvözlöm helyettes államtitkár asszonyt. Előljáróban szeretném hangsúlyozni, hogy német szószóló, illetve képviselő úr utolsó mondataival teljes mértékben egyetértek. Egyetértek Kissné Köles Erika kérdésével, a forráskérdéssel. Nekünk Beloiannisz faluban van egy nagyon szép épületünk, amely 1948 óta tele van újságokkal, újságcikkkel, és most kívánjuk rendezni. Amennyiben ezeknek a személyi feltételeknek eleget akarunk tenni, akkor forrás nélkül nem tudjuk megtenni, főleg nemzetiségi szakembert nem tudunk találni, muzeológust. Egy ilyen kis faluba levinni szakembert, lakást biztosítani, utazási költséget téríteni, ezt forrás nélkül semmilyen módon nem tudjuk megoldani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm a görög szószólónak. Mivel végigértünk a soron, két-három mondatot engedjenek meg nekem is. Nekem annyiban helyzeti előnyöm volt, hogy a helyettes államtitkár asszonynak megfogalmazott levélben tevékenyen részt vehettünk a kolléga úrral, ezért aztán néhány kérdést írásban is feltettünk, amire a válaszokat nagy tisztelettel köszönöm.

Mégis néhány reakciót szeretnék mondani a szerb nemzetiség szempontjából is. A horvát kolléga már említette, és ön is említette a mohácsi múzeumot. A mohácsi múzeum egy nagyon szép, modern múzeum, a XXI. század követelményeinek átalakítva, interaktív kommunikáció van a látogatótér és a kiállítás között. A múzeum vezetését egy olyan szakmai csapat látja el, vagy egy olyan igazgató vezeti a múzeumot, aki ezért a munkáért nem olyan régen magas állami kitüntetésben részesült, mégis vannak problémáink, és ez a bázis. Ez a kis mohácsi múzeum bázismúzeum. Bázismúzeuma a horvátnak, bázismúzeuma a németnek, bázismúzeuma a szerb gyűjteménynek. Gyakorlatilag ezek a kiállításokon meg is tekinthetők,

néhányszor azonban azt éreztem, amikor ott voltam, hogy ezeknek csak ilyen jelzésértékük van.

Azt szeretném kérni, kérdezni, hogy amikor egy-egy nemzetiségnek mondjuk országos gyűjtőkörű bázismúzeumot jelölnénk ki vagy szeretnénk, és ezt mondjuk az országos önkormányzat kezdeményezi, egy olyan múzeum, amely csak a szerbvel vagy csak a némettel foglalkozik, van-e valamilyen akadálya, hogy ebben az országos önkormányzatok nagyobb szerepet kapjanak. Ahogy az ön tájékoztatóját hallgattam, nekem egyértelmű volt, hogy gyakorlatilag arra forrást szerezni, hogy egy-egy adott nemzetiség saját országos gyűjtőkörű múzeumot alapítson és tartson fenn, az adott helyzetben talán irreális, és ezért ez a bázismúzeum, illetve valamilyen, már működő múzeum feladatkörének a bővítése lehetne errefelé egy kitörési pont.

A másik, ami a kortárs alkotásokat illeti, nyilván minden nemzetiség a maga kis lehetőségeihez képest szervez különböző kiállításokat, megmutatkozási lehetőségeket, de igazából ezek - most elnézést a kifejezésért - rezervátumjellegűek, mert egymásnak egymás közt. Ahogy a színház tekintetében is hosszú évek óta sajnos hiába kísérletezünk egy közös játszóhellyel, azért mégiscsak megemlítem, hogy talán valahol az országban ne adj' isten itt, Budapesten valami kiállítóhely esetleg felvállalhatna egy ilyen szerepet, nyilván egy szakmai mérce alapján, hogy időnként méltó helyen és a magyar közönség számára is meghirdetve megmutatkozhassanak a nemzeti alkotók.

Amikor a kollégáim szót kértek, mindenki a tájházakról, a kiállítóhelyekről beszélt, holott a tájékoztatóban elhangzott egy szó, a könyvtár. Az is elhangzott, hogy nagyon kevés a nemzeti nyilvános könyvtár, talán három - ha jól emlékszem, összesen hármat tetszett említeni - működik ilyen gyűjtőkörrel. Ahogy a német kolléga úr mondta, gyakorlatilag mi megértjük, jogos szakmai követelmények is a gátjai annak, hogy azok a gyűjtemények, amelyek a mi rendelkezésünkre állnak, eljussanak az olvasóközönséghez, mert akarva-akaratlanul, nagyon halkán, igaz, a jegyzőkönyvbe ki kell mondani, hogy trükközünk. Nagyon sok esetben ha egy nemzeti kulturális intézmény neve mellett ott van, hogy dokumentációs is, az azt jelenti, hogy egyfajta könyvtárat működtet, csak nem tud a könyvtár követelményeinek eleget tenni, nem tudja ezt legalizálni, és valamilyen kerülő úton próbálja mégis ezt a gyűjteményt az érdeklődők számára megnyitni és elérhetővé tenni.

Említeni tetszett az Idegennyelvű Könyvtár nemzeti feladatait is. Ha ezt mi komolyan vesszük, és most kicsit lobbizok ezért a könyvtárért is, akkor ennek a könyvtárnak a beszerzési keretét is emelni kellene a jelképes szint fölé és a bázisát adó falusi vagy - inkább úgy mondom - települési könyvtárak számára is ezt az együttműködést tovább bővíteni. Én ennyit szerettem volna még hozzátenni az elhangzottakhoz. Átadnám önnek a szót, amennyiben kíván reagálni az elhangzottakra. Mi nagy tisztelettel kérnénk erre. Köszönöm.

Válaszok

KRUCSAINÉ HERTER ANIKÓ helyettes államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Nagyon szépen köszönöm. Megpróbálok minden felvetésre reagálni. Elhangzott a tájékoztatómban az, hogy nálunk sincs országos adatbázis, amivel rendelkezni a nemzeti közgyűjtemények vonatkozásában, viszont a skanzennél, a szentendrei Szabadtéri Néprajzi

Múzeumnál erre vannak adatok. Tehát nálunk is vannak, de csak azokat az adatokat tudjuk önöknek megadni, akik jelölik, hogy ők nemzetiségiak valamilyen formában. Ezt ígértem, és természetesen meg is fogjuk önöknek küldeni elektronikus formában, hogy önök ezzel az adatbázissal vagy adatbázis-kezdeménnyel tudjanak dolgozni és el tudjon kezdődni egy közös munka.

A Paulik Antal úr által felvetett kérdések közül az első felvetés kapcsán mondom, hogy tulajdonképpen ez volt az, ami számomra a legfontosabb, egy adatbázis létrehozása, ez számunkra is nagyon fontos feladat. Jelen pillanatban a kulturális államtitkárság dolgozik egy kulturális térkép megalkotásán. Nekem itt a beszélgetés során eszembe jutott, hogy lehet, hogy a kulturális térképen a nemzetiségi gyűjteményeket is meg kellene jelenítenünk. Ezt én javasolni fogom államtitkár úr számára, hogy amiről tudjuk, hogy nemzetiségi gyűjtemény, tájház, ez a kulturális térképen jelenjen meg. Ez egy plasztikusan, vizuálisan megjeleníthető térkép, és úgy képzeljük el, hogy amikor odaállunk a térkép mellé, azt mondjuk, hogy nemzetiségi tájház, megnyomunk egy gombot, akkor megjelenik az országtérképen az, hogy hol található ilyen. Azt gondolom, ez egy adatbázisnak megfelel, kiinduló adatbázisnak nagyon jól megfelel. Ebben kérném is az önök együttműködését, hogy ezt közösen tudjuk minél pontosabb körben meghatározni.

Elhangzott a kiállítási tárgyak kölcsönzésének az értéke és a magas összegek. Erre vonatkozóan én csak azt tudom mondani, hogy meg kell próbálni tárgyalni a múzeummal, hogy adja olcsóbban, mert mégiscsak fontosabb egy kiállítótérben látni a tárgyakat, mint a raktárban őrizni. Erre igazából az Emberi Erőforrások Minisztériumának nincs joga, és nincs ráhatása arra vonatkozóan, hogy melyik tárgyat mennyiért szeretné kölcsönbe adni, de természetesen értem a problémát, és érzem a probléma súlyát. Nagyon nehéz egy nemzetiségi önkormányzatnak ilyen árakkal versenyezni és ilyen árak mellett kiállításokat szervezni.

Mennék közben tovább: a közgyűjtemények listájának nyilvánossá tétele az, ami elhangzott, ez szintén a kulturális térképünkön majd láthatóvá fog válni. Ez egy nagyon-nagyon fontos projekt. Azokban az esetekben, mint ahogy például a szentgotthárdi raktárban őrizzük azokat a tárgyakat, amelyeket a művésztelepen készítettek, igazából Szentgotthárd városának van joga pályázni a Kubinyi-programra. Tehát ha állandó kiállítást szeretne csinálni, akkor a Kubinyi-programot ajánlanám első körben, hogy az infrastrukturális háttérrel meg tudja oldani.

Szeretném mindenkinek felhívni a figyelmét, hogy a Nemzeti Kulturális Alap - mint pályázati lehetőség - mindenki által nyitva van. Tehát magának a kiállításnak a megszervezésére a Nemzeti Kulturális Alaptól lehet pályázati forrásokhoz jutni. Érdeemes pályázni. A Kulturális Alaphoz igazából a természetes személytől kezdve minden jogi személyig, még a társasházak is pályázhatnak. Azt gondolom, itt a nemzetiségi önkormányzatok - mint potenciális pályázók - teljes joggal nyújthatnak be pályázatot a Nemzeti Kulturális Alaphoz.

Az Alapnál igazából építési beruházásra nem lehet pályázatot benyújtani. Abban az esetben lehet építési beruházási jellegű forráshoz jutni, ha az adott épület, amire pályáznak, műemlék vagy helyi védettségű. Ez egy fontos dolog, hogy ott is lehet beruházási pénzekhez jutni. Lehet, hogy nem a teljes forrást tudják biztosítani, csak egy részét, de ha már elindul a munka, akkor már egy elkezdett munkához talán könnyebb a következő években

forrásokot allokálni. Azt gondolom, a Kubinyi-program és az NKA pályázatai is nagyon fontosak.

A lengyel szószóló asszonynak azt tudom mondani, hogy szeretném, ha egy levélben megkeresne engem. Megkeressük az illetékes területet, megnézzük a statútumtörvényben, hogy ez jelen pillanatban a Miniszterelnökséghez tartozik-e, vagy kihez tartozik. Értem, és nagyon is támogatom az önkormányzat kezdeményezését, mert nagyon fontos lenne, hogy ezt a romfaluként meglévő falut egy picit meg kellene tölteni élettel, vagy legalábbis helyrehozni azokat az értékeket, amelyeket ott találhatunk az önkormányzati vonalainak mentén. Adni fogok majd egy névjegyet, és várom a levelét. *(Dr. Rónayné Slaba Ewa Maria: Köszönöm szépen.)*

Ami nagyon fontos kérdésként hangzott még el, hogy a tájházak nem működnek intézményként. Így valóban nagyon nehéz támogatáshoz jutni. Jelen pillanatban az állami költségvetésben erre nem látok forrást, hogy intézményesíteni tudjuk a tájházakat és működési forrásokat allokálni az új intézmények mellé. Én azt gondolom, hogy 2020-ban, amikor egy újabb költségvetési terület tárgyalására kerül a sor, akkor érdemes, ha a nemzetiségi bizottság ezt a problémát jelzi a Pénzügyminisztérium felé. Azt gondolom, egy nagyon fontos kérdéskör oldódhatna meg, ha működőképes és intézményesített formában működnének ezek a tájházak. Szerintem akkor könnyebb lenne a kölcsönzés, a kiállítások megszervezése és akár egy munkatárs felvétele is. Ez nagyon fontos.

Mindenféleképpen meg fogjuk vizsgálni a pályázatok esetében azt, ha ugyanazt a feladatkört látja el a helyi országos nemzetiségi önkormányzat, mint egy városi önkormányzat, a pályázók körét kibővítjük a helyi és országos nemzetiségi önkormányzati körrel. Ezt felírtam magamnak. Azt gondolom, nem egy nagy dolog a pályázók körét kibővíteni ezzel, és ha a nemzetiségi területnek ezzel tudunk segíteni, akkor ezt mindenféleképpen tekinthetjük olyannak, hogy ez a probléma már megoldódni látszik, mert akkor ezt javasolni fogom, hogy mindenféleképpen bővítsük ki a pályázói kört.

Kreszta Traján román szószólónál valóban kettős problémát érzek. Az egyik az, hogy forráshiány van a felújításra, a másik az, hogy szakemberhiány van. A szakemberhiányra a kulturális államtitkárság jelen pillanatban nem lát rá annyira, tehát nem a mi fennhatóságunk. Viszont magánembereként úgy tudom, nincsenek ilyen típusú képzések ma Magyarországon, hogy például egy ilyen típusú tájház felújításához megfelelő szakember legyen. A régi öregek nem adták át a tudományukat, a tudásukat, vagy nem volt kinek átadni, tehát azt gondolom, ez egy kettős probléma. Még akkor is, ha forrás lenne, nagyon nehéz lenne megfelelő szakembert találni, bár talán van olyan nemzetiség, amelynél a kezdeményezéseket még vissza lehetne hozni, tehát ne vessük el teljes körűen ezt a kérdést.

A békéscsabai Munkácsy Múzeummal kapcsolatban azt írtam még fel, hogy nagyon örülök, hogy a békéscsabai Munkácsy Múzeum tárgylistáin szereplő kiállítási tárgyak találhatóak Kétegyházában. A személyzet biztosítása: bízom benne, hogy a Munkácsy Múzeum, ha együttműködési megállapodást tudnának kötni, hátha tudna segíteni ebben a kérdéskörben.

Hogy a személyi feltételek biztosítására forrásra lenne szükség, ez több kérdésben elhangzott. Jelen pillanatban nem látok rá lehetőséget. A 2019-es költségvetést önkormányzat előtt talán nem kell részletesen elmondani, bázisszemplélettel készül. Új fejlesztési igényekkel nem tudott a tárca élni, tehát ilyen szempontból nagyon nehéz helyzetben vagyunk. Meglátjuk, hogy

milyen gazdasági növekedés várható 2019-ben, hátha évközben sikerül ezekre a kérdésekre visszatérni és a nemzetiségi területnek megnyugtató módon akár egy kulturális közfoglalkoztatottal megoldani ezeket a problémákat. Meg kell vizsgálnunk ezt a kérdést, úgyhogy ezt a kollégáimmal meg fogjuk tenni.

Bázisintézmény kijelölése: lehet a múzeumoknak jelentkezni, kellene nógatni őket, kellene őket támogatni és ösztökélni arra, hogy kezdeményezzék a bázisintézménnyé történő kijelölést. Itt az a feltétel - elmondtam a tájékoztatómban -, hogy a gyűjteményük 25 százaléka nemzetiségi tárgyakat kell hogy tartalmazzon, tehát ilyen szempontból mindenféleképp érdemes a látóköerbe kerülő gyűjteményeket ebbe az irányba terelni.

Az Idegennyelvű Könyvtár beszerzési keretének emelésével kapcsolatban szintén csak azt tudom mondani, hogy bázisszemléletű költségvetés készült 2019-re. A jelzést vettem. Természetesen amennyiben mód van rá, a 2020-as költségvetés tervezése során javaslatot fogok tenni annak érdekében, hogy a nemzetiségi területre vonatkozó gyűjtés és dokumentációs anyagok bővülésére lehetőség legyen. Bár el kell mondanom, hogy a Nemzeti Kulturális Alapnál van gyűjteménygyarapításra kifejezetten a könyvtárak számára pályázati lehetőség. Nagyon fontos felvetés, és mindenféleképpen fogom tovább képviselni, ha megengedik, akkor mindenféleképpen képviselném tovább. A szakterületünk feltérképezi a követelményrendszerben való megfeleltetés problémáit, úgyhogy igazából a felvetésekre röviden ennyit szerettem volna válaszként elmondani. Ha valakiben maradt még kérdés, akkor szívesen válaszolunk.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Maradt-e kérdés valakiben? *(Jelzésre:)* Nem kérdés, de Ritter Imre képviselő úrnak adom meg a szót.

RITTER IMRE nemzetiségi képviselő: Csak röviden szólnék. Átküldök majd minden anyagot, mert mi évente kiadjuk egy könyvben a német nemzetiségi tájházakat, múzeumokat, abban minden elérhetőség benne van az adatbázis kapcsán. Ez egyébként nemcsak a kulturális intézményekre, hanem mindenre vonatkozik. Sajnos nemzetiségekre vonatkozó adatbázisok vagy egyáltalán nincsenek, vagy pedig csak részleges adatokat tartalmaznak, azok is ilyen önkéntes, feltöltöm, nem töltöm fel alapon. Éppen most lesz délután a nemzetiségi bizottsági ülésen a kétéves kormányjelentés, ahol sorba lehet venni. Nincs jobb adat, ezért ezekkel dolgoznak, de ezek néha nincsenek is köszönőviszonyban a valósággal. Az egész adatbáziskérdést nemzetiségi vonatkozásban újra kell majd gondolni, nemcsak a kulturális, hanem a köznevelési intézményeknél, az oktatásnál, a pedagógusoknál és a többi. Ami megvan, azt természetesen indításnak nagyon szívesen átküldjük. *(Krucssainé Herter Anikó: Nagyon szépen köszönöm, hogy segíti a munkánkat.)*

Az ülés berekesztése

ELNÖK: Köszönjük szépen. Van-e esetleg még valakinek hozzászólási szándéka? *(Nincs jelentkező.)* Ha nincs, akkor megköszönöm helyettes államtitkár asszonynak ezt a nagyon pontos, sok mindenre kiterjedő tájékoztatóját, a kérdésekre adott válaszokat. Remélem, kitűnt belőle, hogy mi ezt jobbitó szándékkal tűztük ma napirendre. Szeretnénk ezt a nemzetiségi közgyűjteményi ügyet előrébb vinni és ebben a továbbiakban is számítani az önök segítő együttműködésére. Köszönöm szépen, hogy türelemmel végighallgatott minket, kicsit hosszabban is, mint terveztük ezt a mai napot.

Én ezzel a napirendi pontot és egyben az albizottsági ülést is bezárom. Köszönöm szépen a részvételt. *(Krucseiné Herter Anikó: Köszönöm, hogy itt lehettem.)*

(Az ülés befejezésének időpontja: 11 óra 23 perc)

Alexov Lyubomir
az albizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Vicai Erika